

บทที่ 5

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องเรื่อง รูปแบบตลาดสีเขียวแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลเปือ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดอำนาจเจริญ และภาคีเครือข่าย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบตลาดสีเขียวปลอดภัยแบบเดิมและรูปแบบการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย และพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดสีเขียวปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งผู้วิจัยได้เจาะจงเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยถือเกณฑ์ความเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานตลาดสีเขียวและระบบการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลเปือ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผล

จากการศึกษาเรื่องรูปแบบตลาดสีเขียวแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลเปือ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดอำนาจเจริญและภาคีเครือข่ายสามารถสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็นตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์บริบทกลุ่มตลาดสีเขียวโรงพยาบาลยางชุมน้อย อ.ยางชุมน้อย จ.อำนาจเจริญ สามารถสรุปได้ดังนี้

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกและประชุมกลุ่มย่อยประธานกลุ่มตลาดสีเขียว โรงพยาบาลยางชุมน้อย อ.ยางชุมน้อย จ.อำนาจเจริญ ปลัดอบต. และคณะกรรมการกลุ่มตลาดสีเขียว สามารถวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย ดังนี้

- 1.1 สถานการณ์พื้นที่ เริ่มต้นจากตลาดสีเขียวตลาดปลอดภัยบ้านตึ๊ดใหม่ที่ชุมชนรวมกลุ่มกัน โดยมีคุณสมบัติ อินสองใจเป็นประธานกลุ่มตลาดสีเขียว อ.ยางชุมน้อย เริ่มต้นปี 2554 กลุ่มปลูกผักปลอดภัยบ้านสวนริมน้ำ 50 คน และได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรพัฒนาครบวงจรบ้านตึ๊ดใหม่ มีการส่งเสริมประสิทธิภาพการจำหน่ายผักปลอดภัย โดยนำกระบวนการจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีการผลิตผักปลอดภัยและการบรรจุภัณฑ์ผักกล่องและผักส่งตลาดสีเขียวมาใช้ในระบบปฏิบัติการ การผลิตพืชผัก ผลไม้ หรืออาหารปลอดภัยสมาชิกจะเป็นผู้ผลิตและนำผลผลิตมารวมกันที่บ้านของประธานและให้คณะกรรมการเป็นผู้ออกไปจำหน่าย ปัจจุบันเป็นตลาดสีเขียวโรงพยาบาลยางชุมน้อย เปิดเป็นทางการในวันที่ 19 สิงหาคม 2556 มีสมาชิก 45 คน มีจุด

จำหน่ายบริเวณด้านหน้าโรงพยาบาลเชียงใหม่ มีการออมในกลุ่มในวันเปิดตลาดทุกวันจันทร์ และ พุธสัปดาห์ละครั้ง ทำให้สมาชิกทุกคนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของตลาดสีเขียวร่วมกัน

1.2 มีคณะกรรมการดำเนินงานในระดับหมู่บ้าน ประชุมเดือนละ 2 ครั้ง ที่ตลาดสีเขียวและประชุมใหญ่ประจำปีที่ศูนย์การเรียนรู้ของประธานกลุ่มปีละ 2 ครั้ง สมาชิกใหม่สุ่มตรวจคุณภาพพืชผักทุกเดือน โดยเฉพาะช่วงฤดูหนาว และสมาชิกเดิมสุ่มตรวจทุก ๆ 3 เดือน หากตรวจพบสารเคมีจะมีการตัดเตือนก่อน หากไม่แก้ไขจึงทำการไล่ออก กรณีการฝากขายสินค้า คนที่รับฝากขายสินค้าหากตรวจสอบแล้วพบว่ามีการหลอกลวงผู้บริโภคจะต้องรับผิดชอบและถูกไล่ออก

1.3 ด้านผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิต การคัดเมล็ดพันธุ์ ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้การคัดเมล็ดพันธุ์จากศูนย์โจโก้ ต.เมืองจาง อ.ภูเพียง จ.น่าน การผลิตผักปลอดภัยและการปลูกระบบกางมุ้ง มีจัดการการผลิตเน้นการผลิตพืชผักพื้นบ้าน มีการแบ่งโซนการผลิต และมีการตรวจสอบกันเองและมีการสุ่มตรวจสอบสารเคมีในผัก/ผลไม้จากหน่วยงานสาธารณสุข (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเชียงใหม่)

1.4 ด้านการตลาด การจำหน่ายสินค้า สมาชิกสามารถนำสินค้ามาจำหน่ายเองหรือฝากสมาชิกขายในตลาดสีเขียวโรงพยาบาลเชียงใหม่ในวันจันทร์

1.5 การจัดการด้านการเงินและบัญชี กลุ่มสมาชิกมีข้อตกลงร่วม สำหรับการศึกษาดูงานในตลาดสีเขียวในโรงพยาบาลเชียงใหม่มีค่าใช้จ่ายครั้งละ 500 บาท และค่าใช้จ่ายในการจำหน่ายสินค้าที่ตลาดสีเขียว วันละ 10 บาท เพื่อให้กลุ่มฯ นำไปใช้ในการบริหารจัดการกลุ่ม เช่น การประชุม และสมาชิกกลุ่มมีการบันทึกบัญชีครัวเรือน

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดสีเขียวปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย

สถานที่จำหน่ายตลาดสีเขียว อ.เชียงใหม่ จ.น่าน ได้รับการสนับสนุนจากโรงพยาบาลเชียงใหม่ให้ปรับปรุงหอประชุมผู้สูงอายุให้เป็นศูนย์จำหน่ายสินค้าของสมาชิก ชื่อว่าร้านกรีน มีดี ตลาดสีเขียวเชียงใหม่ เปิดอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2561 จากผลการดำเนินงาน มีการจัดการห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรตลาดสีเขียว อ.เชียงใหม่ จ.น่าน ด้านปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์ เน้นให้เก็บและรักษาพันธุ์พื้นเมืองไว้เพื่อลดรายจ่าย ใช้วิธีการไกล่เกลี่ยการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช การดูแลดินให้มีชีวิตการใช้สารชีวภัณฑ์ การป้องกันกำจัดโดยอาศัยศัตรูธรรมชาติ การป้องกันกำจัดโดยใช้พืชสมุนไพร เป็นต้น มีการแบ่งโซนและเหลื่อมเวลาการผลิตเพื่อไม่ให้ผลผลิตสินค้าชนิดเดียวกันมากเกินไปเกิดความต้องการของผู้บริโภค จากเดิมผู้ผลิตผัก/ผลไม้ระดับปลอดภัยมีจำนวน 15 คน ปัจจุบันมีขยายเครือข่ายการผลิตอาหารปลอดภัยครอบคลุม 6 ตำบล 12 กลุ่ม มีพื้นที่การผลิตจำนวน 62.5 ไร่ 1 งาน ผู้ผลิตเพื่อจำหน่ายเพิ่มจำนวนเป็น 93 คน ปัจจุบันผลิตทั้งผัก เห็ด ผลไม้ เลี้ยงสัตว์ รวมถึงอาหารปรุงสุก รูปแบบการจำหน่ายมีทั้งไปซื้อที่สวน มีจุดจำหน่ายทั้งในตลาดหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ มีการจำหน่ายออนไลน์ ขายส่งร้านค้าและมีลูกค้าประจำทั้งในอำเภอและต่างอำเภอ และมี

กติกากลุ่มชนที่ชัดเจนเกี่ยวกับประเด็นอาหารปลอดภัยใช้ในระดับหมู่บ้าน คือ ส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วม การปลูกและกินผัก/ผลไม้ให้มากขึ้น งดการพ่นยาฆ่าหญ้าบริเวณชุมชนรัศมี 50-100 เมตร และ รณรงค์ให้ทุกครัวเรือนลดการสัมผัสสารเคมีโดยการปลูกผักกินเอง หรือถ้าไม่สามารถปลูกได้ให้เลือก ซื้อผักจากเครือข่ายตลาดสีเขียวทั้งในตลาดส่วนกลางและตลาดในระดับชุมชน

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องรูปแบบตลาดสีเขียวแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลเปือ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดอำนาจเจริญและภาคีเครือข่ายสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ประเด็นการวิเคราะห์บริบทกลุ่มตลาดสีเขียวโรงพยาบาลเขียงกลาง อ.เขียงกลาง จ.น่าน พบว่า ตลาดสีเขียวโรงพยาบาลเขียงกลาง อ.เขียงกลาง จ.น่าน ภายใต้ชื่อ “กรีน มีดี” (Green Meedee) เกิดจากการรวมกลุ่มจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรพัฒนาครบวงจรบ้านดีดี ใหม่ การผลิตผักปลอดภัยเป็นการปลูกระบบกางมุ้งเน้นพืชผักพื้นบ้าน มีการแบ่งโซนการผลิต โดย สมาชิกเป็นผู้ผลิตและเมื่อได้ผลผลิตจะมารวมกันที่บ้านของประธานเพื่อให้คณะกรรมการเป็นผู้ออกไป จำหน่ายหรือสมาชิกสามารถนำสินค้ามาจำหน่ายเองที่ตลาดสีเขียวฯ ทุกวันจันทร์ และวันพฤหัสบดี เก็บค่าใช้จ่ายวันละ 10 บาทในการจำหน่ายสินค้า เพื่อให้กลุ่มฯ นำไปใช้ในการบริหารจัดการกลุ่ม การสุ่มตรวจสอบสารเคมีในผัก/ผลไม้จะทำการตรวจสอบกันเองและมีการสุ่มตรวจจากสำนักงาน สาธารณสุขอำเภอยางชุมน้อย กรณีสมาชิกใหม่สุ่มตรวจทุกเดือนและสมาชิกเดิมสุ่มตรวจทุก ๆ 3 เดือน

ประเด็นการพัฒนาารูปแบบการจัดการตลาดสีเขียวปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย พบว่า การจัดการห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรตลาดสีเขียว อ.เขียงกลาง จ.น่าน ในด้านปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์ให้เก็บและรักษาพันธุ์พื้นเมืองไว้เพื่อ ลดรายจ่าย ด้านการจำหน่ายมีทั้งไปซื้อที่สวน มีจุดจำหน่ายทั้งในตลาดหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ มีการ จำหน่ายออนไลน์ ขายส่งร้านค้าและมีลูกค้าประจำทั้งในอำเภอและต่างอำเภอ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของธัญญา วสุศรี ได้นิยามโซ่อุปทานว่า เป็นการรวมกลุ่มองค์กรหรือบริษัทที่ดำเนินธุรกิจ โดยมีการเชื่อมโยงกันไม่ว่าจะเป็นเรื่องของข้อมูล สินค้า หรือบริการกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดหา วัตถุดิบ การผลิต การจัดส่ง การจัดเก็บและการบรรจุ รวมถึงการจัดการกับสินค้าที่กลับคืนมาในโซ่ อุปทาน โดยมีวัตถุประสงค์ในการสนองตอบความต้องการของลูกค้าตามที่ต้องการและสร้างความพึง พอใจสูงสุดให้แก่ลูกค้า ขณะที่ใช้ต้นทุนต่ำที่สุดหรืออาจกล่าวได้ว่าโซ่อุปทานหนึ่งประกอบด้วย เครือข่ายด้านผู้ขายหรือผู้ส่งมอบ (Supplier Networks) ผู้ผลิต (Manufacturers) และเครือข่ายด้าน ผู้ซื้อหรือลูกค้า (Customer Networks)

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

ระดับกลุ่มเครือข่าย

1. สมาชิกมีข้อตกลงเรื่องการขับเคลื่อนงานโดยมุ่งเน้นการพึ่งตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลในกลุ่มสมาชิกมากกว่าการพึ่งพิงภาครัฐ
2. กลุ่มควรจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาองค์ความรู้การผลิตสารกำจัดแมลงจากธรรมชาติเช่น ยาคลุมหญ้าชีวภาพ สารชีวภัณฑ์
3. พัฒนารูปแบบการจำหน่ายที่หลากหลายให้เหมาะกับผลิตผล สร้างแบรนด์และการสื่อสารสาธารณะให้น่าสนใจให้มากขึ้น

ระดับภาครัฐ/ระดับนโยบาย

1. สิ่งแรกที่บุคลากรภาครัฐต้องทำคือการแสดงความจริงใจในการสนับสนุนภาคประชาชน การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมทุน ร่วมประโยชน์ และร่วมประเมินผลเรียนรู้และพัฒนาไปด้วยกัน
2. ควรประเมินผลกิจกรรมที่ดำเนินงานมาโดยศึกษาความคิดเห็นและความต้องการกลุ่มผู้บริโภคเพื่อรวบรวมและเป็นข้อมูลคืนสู่กลุ่มผู้ผลิตให้พัฒนางานสอดคล้องกับผู้บริโภคอย่างสมดุล
3. ควรทำหน้าที่เชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายเพื่อหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานเกษตรปลอดภัย เคมี่/อินทรีย์ ให้สอดคล้องวิถีชีวิตและบริบทกลุ่ม/ชุมชน
4. สนับสนุนจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการขับเคลื่อนงานอย่างมีทรงพลังต่อเนื่อง และยั่งยืน
5. สนับสนุนให้ผลผลิตมีมาตรฐานตามบริบทพื้นที่เช่น ช่วยการสุ่มตรวจสอบสารเคมีอย่างต่อเนื่อง /พัฒนาระบบตรวจสอบแปลงผลิตแบบมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการสร้างแบรนด์ "กรีน มีดี" เพื่อเพิ่มยอดขายให้ตลาดสีเขียวอำเภอเชียงกลาง จ.น่าน
2. ควรวิจัยการพัฒนาช่องทางตลาดสีเขียวอำเภอเชียงกลาง จ.น่าน เพื่อใช้ในการวางแผนการจัดการผลิตผักปลอดภัยให้มีรูปแบบการจำหน่ายสินค้าที่มีความหลากหลายมากขึ้น
3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตและการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร ตลาดสีเขียวอำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน เพื่อใช้ขยายผลหรือเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ เพราะเป็นกลุ่มเกษตรกรที่ต้องใช้ระยะเวลาในการบ่มเพาะผู้ผลิตที่มีแนวคิดเกษตรอินทรีย์ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติจริงและมีความยั่งยืน